

ЗАЯРНИЙ О. А.

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка,
асистент кафедри адміністративного права, кандидат юридичних наук

САВЧУК Є. Ю.

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка,
студентка 5 курсу юридичного факультету,
спеціалізація «адміністративне право»

АНАЛІЗ ДЕЯКИХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що однією з ключових функцій права є контрольна функція, яка передбачає контроль за діяльністю всіх осіб, що підпадають під юрисдикцію права, здійсненням обов'язків і зобов'язань, контроль за виконанням норм закону і контроль з метою попередження зловживання окремими видами населяння своїми правами та повноваженнями. Саме останній вид контролю є найбільш актуальним для українського суспільства, у якому досі панує стереотип недовіри до того, хто наділений владними повноваженнями. А тому на перший план перед правом виходить завдання щодо забезпечення ефективних механізмів контролю за діяльністю державних органів влади. Одним з них, і досить ефективним, як доводить історичний досвід зарубіжних країн, є громадський контроль, як складова частина адміністративного контролю у взаємовідносинах між державою з одного боку та громадянами з іншого.

Останніми роками з'явилися праці про адміністративні правовідносини з точки зору забезпечення контролю громадськістю на діяльність державних органів влади таких українських дослідників, як: С. В. Антонова, Н. Б. Болотіна, І. В. Виноградова, Т. В. Волинець, В. О. Галай, Р. Ю. Гревцова, Л. М. Дешко, Н. В. Ілларіонова, О. О. Прасов, В. М. Самсонов, О. Ю. Кашинцева, Н. І. Копачовець, О. В. Крилов, П. Є. Лівак, К. Б. Наровська, А. А. Старченко, Д. В. Карамішев, Т. О. Тихомирова, В. Ю. Стеценко, Я. М. Шатковський та ін. Кожен з них досліджував окремі питання правового забезпечення і правового регулювання даного питання.

Однак, наразі відсутні ґрунтовні дослідження самого інституту громадського контролю в Україні, зокрема у тому, що стосується його правового регулювання з точки зору адміністративного права.

Метою даного дослідження є аналіз змісту та імплементації адміністративно-правових норм, що регулюють питання забезпечення громадського контролю в Україні.

Суть громадського контролю розкривається у положеннях статті 38 Конституції України: «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» (Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. — К. : Велес, 2005. — 48 с.). Зрозуміло, що дана норма передбачає лише теоретичне право на здійснення громадянами громадського контролю, не визначаючи ані його меж, ані конкретних механізмів здійснення.

Єдиного підходу до розуміння громадського контролю в українській правовій думці немає. Так само немає єдиного підходу до розуміння самого визначення громадського контролю, його суб'єктів, об'єктів та механізмів функціонування.

Ми спираємось на думку Є. Захарова про те, що об'єктом громадського контролю є діяльність держави і місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб. При цьому державні органи — це не тільки ті органи державної влади, які мають владні повноваження, але й будь-які організації, установи чи підприємства, що фінансуються з державного бюджету (Євген Захаров: Громадський контроль і права людини // «Опора». — 04.12.2009. — С. 4–5.). В Україні, на жаль, у якості такого об'єкту розглядають найчастіше тільки органи громадського самоврядування, тим самим суттєво звужуючи область громадського контролю.

Ключовим недоліком нинішньої адміністративної правової системи в Україні є той факт, що наразі контрольні функції суб'єктів громадського контролю закріплюються в окремих нормативних актах, що призводить до розмитості розуміння його функцій загалом.

Закон України «Про інформацію» закріплює як обов'язок органів державної влади та органів місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення (ст. 10). Держава гарантує вільний доступ суб'єктів інформаційних відносин до статистичних даних через запит (ч. 3 ст. 13) (Про інформацію: Закон України // ВВР. — 1992. — № 48. — Ст. 650).

Згідно з Законом України «Про звернення громадян», громадяни України мають право звертатись до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, установ та організацій незалежно від форм власності, до підприємств, до засобів масової інформації, до посадових осіб згідно з їх функціональними обов'язками із зауваженнями, скаргами та пропозиціями щодо їх статутної діяльності, заявою чи клопотанням стосовно реалізації своїх соціально-економічних, політичних та особистих прав і законних інтересів та скаргами про їх порушення (ч. 1 ст. 1) (Про звернення громадян: Закон України // ВВР. — 1996. — № 47. — Ст. 256).

До механізмів громадського контролю в Україні зазвичай відносять звернення, інформаційні запити, опитування, громадські слухання, моніторинг діяльності тих суб'єктів контролю, що розглядаються. Проте, практика показує недостатню ефективність цих засобів у сучасному українському суспільстві.

Отже, для зміцнення громадського контролю необхідні кількісний і якісний ріст громадських організацій, підвищення їхньої компетентності, інституційної і ресурсної спроможності, покращення комунікацій, пошук і використання нових технологій контролю, вдосконалення спільних дій.

АДАБАШ О. В.

Національний університету «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри адміністративного та фінансового права, аспірант

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ»

В умовах сучасної демократії одним із головних завдань державної влади є захист інтересів громадянського суспільства та держави в цілому, що реалізується у процесі державного управління, однією з характерних ознак якого є регулятивний характер.

Термін «правовий режим» досить часто зустрічається у законодавстві, крім цього, в Україні правовим режимом присвячено ряд законів. Проте, категорія «адміністративно-правовий режим» є недостатньо дослідженою в юридичній науці, що викликає необхідність його наукового обґрунтування.

Варто зазначити, що загалом вчені під правовим режимом визначають встановлену законом специфічну систему правового регулювання (правових заходів), що має імперативний характер та спрямована на досягнення конкретної мети у певній сфері державного управління. Однак такий підхід має загальнотеоретичний характер, та не відображає специфіку притаманну саме адміністративному праву. Тому в адміністративному праві використовується більш вузьке поняття — «адміністративно-правовий режим».

Слід сказати, що адміністративно-правовий режим відрізняється від інших режимів особливим предметом регулювання (відносини у сфері державного управління). Тривалий час поняття «адміністративно-правовий режим» пов'язувалось переважно в контексті заходів, які направлені на подолання надзвичайних ситуацій, таких наприклад, як